

Bölüm 6

KADIN VE ERKEKLERİN PARTNER TAKİBİNE DAİR ALGILARI: NİTEL BİR ARAŞTIRMA

İbrahim ALBAYRAK¹
Yağmur ULUSOY²

GİRİŞ

Amerika'da ve Avrupa'nın bazı ülkelerinde suç olarak kabul edilmesinin üzerinden elli yıl geçmesine rağmen ısrarlı takip (stalking) halen birçok ülkede suç olarak kabul edilmemektedir. Bu ülkelerden biri olan Türkiye'de ise yakın zamanda yapılan düzenleme ile takip bir suç olarak kabul edildi (T.C. Resmi Gazete, 2022, sayı: 31848). Buna göre, Türk Ceza Kanununda ısrarlı takip, "Israr arz eden bir biçimde; bir kimseyi fiziken ısrarlı takip etmek yahut farklı araç ve araçları kullanarak temas kurmaya çalışmak neticesinde bu kimsenin huzursuzluğuna, kendisi veya yakınlarının güveninden endişe duymasına neden olunması durumunda meydana gelen suç tipi" olarak tanımlanmaktadır. Takip suçu, eski partnere (boşanmış eşe) karşı işlendiğinde suçun cezasında artırımı gidilmektedir. Çünkü, mağdurların çoğu (kadınların %66'sı ve erkeklerin %44'ü) şu anki veya eski partnerleri tarafından ısrarlı bir şekilde takip edilmektedir (Backes, Fedina & Holmes, 2020; Logan, 2010; Mohandie, K., Meloy, McGowan, & Williams, 2006; Spitzberg & Cupach, 2007). Ayrıca tanıdık (partner ya da eski partner) biri tarafından takip edilmenin; daha fazla tehditkar, müdahaleci ve saldırgan davranışlar içerdiği görülmektedir (Logan, 2020; Sheridan, Scott & Roberts, 2016; Spitzberg, Cupach & Ciceraro, 2010). Bu nedenle tanıdık biri tarafından özellikle de partnerleri tarafından takip edilenlerle ilgili araştırmaların son yıllarda arttığı görülmektedir (Creamer & Hand, 2022; Flowers, Winder & Slade, 2022; Logan & Walker, 2019; Logan, 2022).

Tjaden ve Thoennes (1998) partner takibini (partner stalking); "Belirli bir kişiye yönelik, kişide korkuya neden olacak, tekrarlanan görsel veya fiziksel olarak yakınında olma, istenmeyen şekilde iletişim kurma, sözlü, yazılı veya üstü kapalı

¹ Uzm. Psk. Dan., Milli Eğitim Bakanlığı, ibrahim.albayrak@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-7545-8014

² Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık AD, yagmur.ulusoy@inonu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8906-7396

tehditler veya bunların bir kombinasyonunu içeren davranış biçimi” şeklinde tanımlamaktadır. Tanımdan da anlaşıldığı üzere, takip sıradan bir gözetleme ya da izleme davranışının çok ötesindedir. Çünkü partner takibinin taraflarından biri olan mağdurların (takip edilenler), takip edilmekten olumsuz etkilendikleri (Bailey & Morris, 2018; Fleming, Newton, Fernandez-Botran, Miller & Burns, 2012; Logan & Walker, 2019); diğer taraf yani takipçilerin ise takibi sürdürmekte ısrarcı oldukları görülmektedir (Spitzberg & Cupach, 2014; Zona, Sharma & Lane, 1993). Bu nedenle araştırmacılar, partner takibini, hem takipçilerin hem de mağdurların perspektifinden bakarak anlamaya çalışmaktadır. Örneğin araştırmalar, takipçilerin saplantılı ve kıskanç oldukları; intikam alma ve öfke duygularıyla güdülendiklerini (NIJ, 1996); mağduru zorlayıcı bir şekilde kontrol etme (coercive control) ve ilişki kurma arzusuyla (Roberts & Dziegielewska, 1996) güçlü olduklarını ortaya koyarak (Brewster, 2003) takip ettiklerini göstermektedir. Mağdurların ise takip edildiklerinde kendilerini çaresiz ve güçsüz hissettiklerini, ayrılmaktan korktuklarını ve kendilerini suçladıklarını göstermektedir (Logan, 2020; White, Longpre & Stefanska, 2022). Partner takibi ile ilgili güncel teorilerden İlişkisel Hedef Takip Teorisi (Spitzberg & Cupach, 2014) ise mağdurlara bir hedef gözüyle bakıldığını, hedefe ulaşmak için takıntılı bir şekilde her türlü manipülasyonun uygulanabileceğini belirtmektedir.

Partner takibi genellikle ilişki esnasında ve/veya ilişki bittikten sonra ortaya çıkabilir (Logan, 2010; Walker, Logan, Cole & Shannon, 2006). Fakat ilişkinin sona ermesiyle takip davranışı artmakta (Spitzberg vd., 2010); bireylerde taciz, şiddet (Cupach & Spitzberg, 2004), iş performans kaybı (Logan vd., 2007), ruh sağlığı sorunları (Bailey & Morris, 2018; Fleming vd., 2012) ve cinayet gibi bir dizi sorunları beraberinde getirmektedir (Logan & Walker 2010; Logan & Walker, 2019). Buna rağmen birçok insan, partner takibini, diğer takip türlerinden farklı bir yerde tutma eğilimindedir. Çünkü birçok insan takibin ilişkinin doğasında olduğuna (Sears, 2021) ve sevginin ya da sahiplenmenin bir göstergesi olduğuna inanmaktadır (Logan, 2006; Sinclair, 2012).

Literatür incelendiğinde partner takibi yaşamayan bireylerin, partneri tarafından takip edilmeyi ciddiye almadıkları (McKeon, McEwan & Luebbers, 2015; Walker vd., 2006) veya romantize ettikleri yönünde bulgulara ulaşılmaktadır (Becker, Ford & Valshtein, 2021; Sinclair, 2012). Birçok durumda partner takibi olarak tanımlanabilecek davranışlar, özellikle takipçinin mağduru ne kadar önemseyişiyle ilgili ifadelerle birlikte kullanıldığında (ör. sürekli ne yaptığını bilme isteği, özlediğini belirtme), değer veren ve sevgi dolu bir davranış olarak yorumlanabilir (Logan, 2006). Bu durum Birleşik Krallık takip yasasında da (Protection of Freedoms Act, 2012) göze çarptığı gibi, özellikle ilişki esnasında

takibi tanımlamak güçtür. Sonuç olarak, partnere ya da ilişkiye yüklenen anlamın (yani algıların), partner takibini normal bir ilişki davranışından ayırmayı zorlaştırabileceği anlaşılmaktadır.

Partner/eski partnerleri tarafından takip edilenlerin, takibe dair algılarını ortaya çıkarmak için yapılan araştırma bulguları dikkat çekicidir. Normal ilişki davranışı ile takip davranışı arasındaki ince çizginin, erkek ve kadın takipçiler açısından farklılık gösterdiği görülmektedir (Gavin & Scott, 2016). Sheridan, Gillett, Davies, Blaauw & Patel (2003) tarafından yapılan bir çalışmada, katılımcıların takip algılarının farklılaştığı, takipçilerin genellikle erkek; takip edilenlerin kadın olduğuna ilişkin algının hem kadınlar hem de erkekler için ortak olduğu görülmektedir. Bu bulgular, toplumsal cinsiyet rollerinin partner takibine dair algıları belirleyebileceğini göstermektedir.

Toplumsal cinsiyet rol teorisine göre, geleneksel cinsiyet kalıplarına sahip olan erkekler, ilişkilerde başlatıcı ve ısrarcı; kadınlar ise ilişkinin başlatılmasını bekleyen yani “bekçi” (gatekeeper) rolünde pasif olarak konumlanmaktadır (Frieze, Parsons, Johnson, Ruble & Zellman, 1978). Partnerin ısrarlı takibine ilişkin geleneksel toplumsal cinsiyet rolü kalıplarına sahip olanların partner takibine ilişkin hatalı inançları onaylama olasılıkları yüksektir (Dunlap, Lynch, Jewell, Wasarhaley & Golding, 2015). Söz konusu partner olduğunda ise kişiler toplumsal cinsiyet kalıpları çerçevesinde olduğu gibi kültürel normlara göre de takibi normalleştirebilir. Örneğin, bazı kültürlerde ve toplumlarda cinsiyet normları, partner takibini ilişkilerde olması gereken bir kural (özellikle kadınlarda) gibi sunmakta (Kalunta-Crumpton, 2015; Sears, 2021) ve partner ilişkilerindeki istismar ve takibi bir ölçüde tolere edilebilmektedir (West, 2016). Örneğin, ataerkil kültürlerden gelen bir kadın için, erkeğin partneri olmak, toplumsal bir roldür ve ait olduğu toplumun değerlerini önemseyişinin bir göstergesidir (Sears, 2021). Bu inancı destekleyen veya bu inançları destekleyen topluluklardan gelen kadınların, partner takibine yönelik yardım aramayı geciktirebilme veya takibi görmezden gelme olasılıkları yüksek olabilir (Connell, 1987). Ayrıca, toplulukçu toplumların bireyselci toplumlara göre partner takibini daha farklı değerlendirdiği; Malezyalı katılımcıların, İngiliz katılımcılara göre takibi daha az ciddiye aldıkları bulgularıyla desteklenmektedir (Chung & Sheridan, 2021). Ciddi olarak değerlendirilmeyen ve ilişkinin doğasına atfedilen partner takibi toplumu takipten mağdurun sorumlu olduğu algısına yöneltebilir. Yapılan bir araştırmalar, takip deneyimi yaşamayan insanların mağdurun takip davranışından sorumlu olduğuna inandıklarının (Chung & Sheridan, 2022); takip edilen mağdurların ise takipçinin eylemlerini tetikleyecek bir şey yapmış olması gerektiği yönünde

inançlara sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Chen & Syed Faisal Al-Edros, 2022; Sheridan vd., 2003).

Yüklenen sorumluluklar ve toplumun takibe yönelik algıları, mağduru harekete geçirmekten alıkoymaktadır. Çünkü mağdurlar, partneri ile yaşadığı durumu takip olarak değerlendirse bile, birçoğu kendilerine inanılmayacağını düşünerek polise bildirimde bulunmamaktadır (Logan, 2010; Tjaden & Thoennes, 2000). Mağdura yardımcı olabilecek polis ve mahkeme personellerinin partner takibini ciddiye almadıkları (örn. takipçi partner veya tanıdık ise işlem yapmama eğilimi; Sheridan vd., 2016) veya bildirimleri göz ardı edecek şekilde davrandıkları (Backes vd., 2020; Tjaden & Thoennes, 2000) görülmektedir. Bu yüzden, toplumun partner takibine ilişkin algıları, hem mağduru, hem takipçiyi hem de toplumsal düzeni dolaylı olarak etkilemektedir (Johansen & Tjørnhøj-Thomsen, 2016). O halde şu soru akla gelmektedir: “Partner takibine dair algıları ortaya çıkarmak, takip eyleminin nasıl durdurulabileceğini ya da önlenileceğini anlamamıza yardımcı olabilir mi?” Bu soruya yanıtlamak için elimizde yeterince kanıt olmamasına rağmen, Dunlap vd.’nin (2015) yapmış olduğu araştırma bulguları bu algıların değiştirildiğinde, insanların takibin tehlikeli olduğunu fark etmesine ve mağdurun hissettiklerini (ör. korku ve suçluluk) anlamasına yardımcı olabileceğini göstermektedir. Bunun dışında birçok insanın takibin ciddiyetinin anlayamadığına dair bulgular bize algıların takip etmede neden önemli olduğunu açıklamaktadır (Scott, Duff, Sheridan & Rajakaruna, 2019; Scott, 2020; Sheridan, Arianayagam & Chan, 2019; Sheridan & Roberts, 2011).

Kadınlar çoğunlukta olsa da erkeklerin de partnerleri tarafından takip edildiği bilindiğinden; bu araştırma takip deneyimi olan kadınların ve erkeklerin partner takibine ilişkin algılarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Türkiye’de partner takibi ile ilgili hiçbir çalışmaya rastlanmadığı için bu çalışma, Türkiye’de yaşayan ve takip edilen kadınlar ile erkeklerin algılarına dair derinlemesine bilgiler sunan ilk araştırmadır. Türkiye’de partner takibi kimi zaman kadın cinayetleriyle sonuçlandığı için (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, Ocak 2022), partner takibinin nasıl algılandığını ortaya çıkarmak, gelecekte yaşanabilecek olumsuzlukları önlemede işe yarayabilir ve sağlıklı partner ilişkilerine yönelik politikaların geliştirilmesinde katkı sağlayabilir. Ayrıca bu çalışma, erkekler ile kadınların takip edilmeye dair algılarındaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya çıkaracağı için, çalışmanın gelecekteki cinsiyete dayalı araştırmaların planlanmasına ön ayak olacağı düşünülmektedir. Bu araştırmada “Partnerleri tarafından takip edilen kadın ve erkekler, partner takibini nasıl açıklamaktadır?” sorusunun yanıtı arandı.

YÖNTEM

Katılımcılar

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenolojik araştırma deseninden yararlanıldı. Partnerleri tarafından takip edilen mağdurların takibi nasıl açıkladıklarını incelemek amacıyla amaçlı örnekleme yöntemi kullanıldı (Patton, 2014). Çalışmanın dahil edilme kriterleri şu şekilde belirlendi: a) Partner takibi deneyimi olması 3³ davranışlardan en az birine maruz kalma) b) Partner takibinin sonlanmış olması c) 18 yaş veya üstünde olması. Nitel araştırmalarda katılımcı sayısını belirlemenin standart bir kuralı olmamakla birlikte nitel araştırmalarda az sayıda bireylerle çalışmak tipik bir özelliktir. Fenomenolojik çalışmalarda 6 ile 10 katılımcının yeterli olduğu belirtilmiştir (Creswell, 2017). Çünkü çok sayıda katılımcıdan elde edilen verilerin analiz edilmesi ekonomik değildir ve verilerin yüzeysel değerlendirilmesi ile sonuçlanabilir. Çalışma, Türkiye'nin farklı bölgelerinden gelen ve yaşları 20 ile 29 arasında değişen 6 katılımcı ile gerçekleştirildi. Katılımcıların çoğunluğu Doğu Anadolu bölgesinde; biri İç Anadolu ve biri de Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşamaktadır. İki erkek; dördü kadın olan katılımcıların üçü lise; üçü de üniversite mezunudur. Katılımcıların üçü çalışırken; üçü de öğrenciliğe devam etmekteydi. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim Durumu	İş Durumu	Yaşadığı Bölge
Erdal	Erkek	25	Üniversite Mezunu	Öğretmen	Doğu Anadolu
İlker	Erkek	21	Lise Mezunu	Öğrenci	Doğu Anadolu
Kardelen	Kadın	24	Üniversite Mezunu	Öğretmen	Doğu Anadolu
Işıl	Kadın	20	Lise Mezunu	Öğrenci	İç Anadolu
Züleyha	Kadın	29	Üniversite Mezunu	Mühendis	Doğu Anadolu
Eylül	Kadın	22	Lise Mezunu	Öğrenci	Güneydoğu Anadolu

Not: Katılımcıların kimliğini gizlemek adına takma isimler kullanılmıştır.

³ Kişide korkuya neden olacak, tekrarlanan görsel veya fiziksel olarak yakınında olma, istenmeyen şekilde iletişim kurma, sözlü, yazılı veya üstü kapalı tehditler veya bunların bir kombinasyonunu içeren davranışlar

VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Araştırmaya başlamadan önce Bilimsel Etik Kurulundan gerekli izinler alındı. Araştırmanın amacını içeren bir afiş ve bilgilendirme mesajı WhatsApp, Instagram gibi sosyal medya araçlarında paylaşarak gönüllü katılımcılara ulaşılmaya çalışıldı. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan on kişi ile iletişime geçildi. Ancak gönüllü olan kişilerden üçü partneri tarafından takip edilme deneyimi yaşamadığı için araştırmaya dahil edilmedi. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan, dâhil edilme kriterlerini karşılayan ve yazılı bilgilendirilmiş onam formunu imzalayan yedi katılımcıdan biriyle pilot görüşme gerçekleştirildi. Pilot görüşmede birinci ve ikinci soru (1. Soru: bir kişinin partnerini ya da eski partnerini takip etmesi sizce ne anlama geliyor? ve 2. Soru: bir kişi partnerini yada eski partnerini niçin ısrarla takip eder?), hariç diğerlerinin anlaşıldığına karar verildi. Bu iki soru birleştirilmiş, geriye kalan dört soru üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmadı. Araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunda şu soruların yer almasına karar verildi:

1. Bir kişinin partnerini ya da eski partnerini takip etmesi sizce ne anlama geliyor?
2. Partner takibinin ilişki devam ederken yaşanması ile ilişki sonlandıktan sonra yaşanması arasında fark olup olmadığı konusunda ne düşünüyorsunuz?
3. Bir kadının partnerini takip etmesi ile bir erkeğin partnerini takip etmesini nasıl açıklarsınız?
4. Partneri tarafından takip edilen kişinin, takip eyleminde sorumluluğunun olup olmadığı konusunda ne düşünüyorsunuz?

Katılımcılarla 18 ile 39 dakika arasında değişen sürelerde yapılan görüşmeler, Kasım ve Aralık 2022 tarihleri arasında online platformlar (Google Meet ve Zoom) kullanılarak gerçekleştirildi. Her bir görüşme ses kaydı altına alındı ve ses kayıtları birebir transkript edildi. Toplamda 66 sayfalık veriye ulaşıldı.

VERİ ANALİZİ

Yazıya aktarılan veriler NVIVO-11 nitel veri analiz programı kullanılarak analiz edildi. Veriler Braun & Clarke'ın (2006) tematik analiz yöntemi kullanılarak tüme varımsal olarak gerçekleştirildi. Verilerin analizi birkaç aşamadan oluşmaktadır: Öncelikle her bir araştırmacı birbirinden bağımsız bir şekilde, transkriptlerin tamamına aşına olana kadar okudu. Daha sonra verileri keşfetmeye yardımcı olacak notlar (memo) alınarak (Charmaz, 2006 literatür bilgilerinden hareketle 38 anlamlı kod ve bir kod defteri (codebook) oluşturuldu. Nitel verilerin analizinde

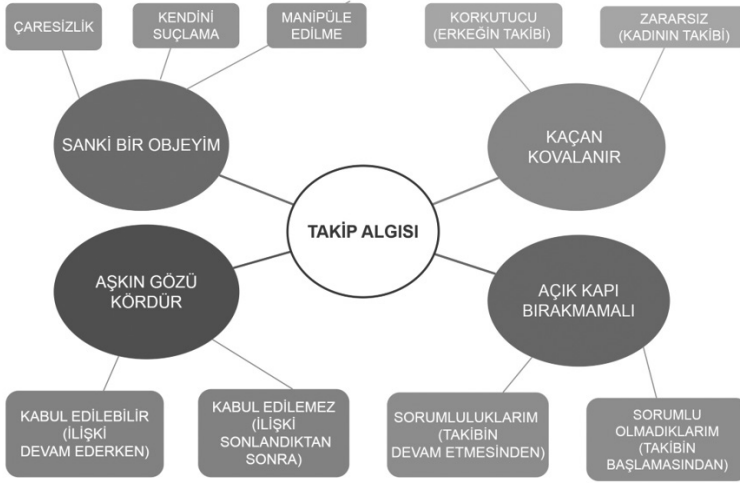
eş zamanlı olarak tekrar verilere dönmek gerekebilir (Merriam, 2013). Kodlama süreci devam ederken ilk yazar tarafından üç; ikinci yazar tarafından dört yeni kod belirlendi. Yeni kodlar kod defterine eklendikten sonra, ham verilerin kodlanmasına geçildi.

GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK

Birden fazla araştırmacının olduğu tematik analizlerde, farklı kodlayıcıların bulunması farklı verilere farklı açıdan bakmayı içerdiğinden güvenilirliğin sağlanması zordur (Joffe & Yardley, 2004). Bu nedenle güvenilirliği artırmada kodlayıcılar arası uyumu sağlamak önemlidir (Miles & Huberman, 2019). Bu çalışmada Miles & Huberman (2019) güvenilirlik formülü kullanıldı ve kodlayıcılar arasındaki uyumun %89.5 olduğu görüldü. Ek olarak güvenilirliği artırmak için araştırmacı üçgenlemesi yönteminden yararlandı. Böylece tüm veriler iki araştırmacı tarafından bağımsız bir şekilde kodlandı. Kodlamalar arasındaki tutarlılık analizlerin güvenilirliğine işaret etmektedir (Denzin, 1978). Yardely' in (2000) nitel bulguların geçerliği için önerdiği gibi; veriler tekrar tekrar her iki araştırmacı tarafından kontrol edilmiş ve elde edilen bulgulara ulaşılmak değil, keşfetmek amaçlandığı için analiz sürecine titizlikle gereken zaman ayrıldı. Katılımcılara görüşmelerin başından itibaren gönüllülük ve çekilme haklarına dair bilgilendirme yapıldı ve herhangi bir teşvik sunulmadı. Bu da araştırma verilerinin katılımcıların özgür iradesi ve samimiyetlerini ortaya koymasında fayda sağlamaktadır (Shenton, 2004). Bulgular sunulurken, alıntılara yer vermenin geçerliliği artırdığı bilindiğinden (Yıldırım & Şimşek, 2015) analiz sonuçları raporlanırken ilgili alıntılara yer verildi.

BULGULAR

Yapılan analizlerde, takip algısı ana teması altında “sanki bir objeyim”, “kaçan kovalanır”, “aşkın gözü kördür” ve “açık kapı bırakılmamalı” olmak üzere dört alt temaya ulaşıldı. Bu alt temalar çaresizlik, kendini suçlama, manipüle etme, korkutucu (erkeğin takibi), zararsız (kadının takibi), kabul edilebilir (ilişki devam ederken), kabul edilemez (ilişki sonlandıktan sonra), sorumluluklarım (takibin devam etmesinde) ve sorumlu olmadıklarım (takibin başlamasında) olmak üzere dokuz alt temaya ayrıldı. Şekil 1’de ana tema, alt temalar ve kategorilerin ayrıntılarına yer verilmektedir.

Şekil 1. Partner Takibine Dair Algıları İçeren Tema, Alt Tema ve Kategoriler

Tema 1: “Sanki Bir Objeyim”

Bu tema, partner takibinin ne anlama geldiğine yönelik değerlendirmelerini içermektedir. Katılımcılar takibin anlamını, takipçinin neden takip ettiği ile açıkladı. Katılımcıların neredeyse tamamı takibi “takıntı”, “bağımlılık” gibi anormal davranışların kendilerine yansımaları olduğuna inanıyorlardı. Öyle ki, katılımcıların tamamı söylemlerinde çok netti. Züleyha, takibin kabul edilecek yanı olmadığına vurgu yaparak “Bu hastalık boyutunda takıntılı bir durum “ diyordu. Takipçilerin davranışları, katılımcıların kendilerini bir obje gibi hissetmesine yol açıyordu. Erdal “Onun için kötü bir alışkanlıkmışım gibi hissediyordum” diyordu.

Katılımcıların birçoğu ilişki esnasındaki takibin, “kıskançlık”, “partnere ve kendine güvenmeme”nin bir sonucu olduğuna inanıyordu. Kardelen, “ Hani böyle bir yola girdiyse bence kişinin önce kendine güveni yoktur. Sonra da eşine, partnerine güveni yoktur” diyerek kendine güvenilmediğine inanıyordu. İşıl, takipçisinin ona yazdığı son mesajının kendisini bir eşya gibi hissetmesine sebep olduğunu şöyle açıklıyordu.

“Sen bana emanettin” demişti. Yani benim, takip edilen tarafın diğer tarafta sanki bir objeymiş ve tüm haklarının ona aitmiş gibi davranılıyor. Yani bu düşünce bu duygu yöneltiyor. Yani sahip olma duygusu yöneltiyor takip etmeye bence. Yani sahiplenme bunu hissetme belki güzel bir duygudur ama bunun belli bir dozu aştıktan sonrası takibe giriyor diye düşünüyorum.”

Katılımcılar kendilerini elde edilmeye çalışılan bir bağımlılık objesi gibi hissediyordu. Elif kendini “manipüle edilmiş” hissediyordu. Manipülasyon çabası çaresizliğe sürüklüyor gibiydi. Bu durumu İlker “Artık kendimi suçlamaya başladım” şeklinde ifade ediyordu. Bazı katılımcılar ise, takipçinin elde etme arzusunu gerçekleştirmediğinde “hırçınlaştığını” ve “intikam” duygusu ile kendilerine zarar vereceğini düşünüyordu.

Tema 2: “Aşkın Gözü Kördür”

Bu tema katılımcıların ilişki esnasında takip ile ilişki sonlandıktan sonraki takip durumlarına ilişkin değerlendirmelerini içermektedir. Katılımcıların tamamı başlangıçta takibin ne kadar kötü, zararlı hatta kabul edilemez olduğuna vurgu yapıyordu. Fakat iş ilişki devam ederken takip edilmeyi nasıl açıkladıklarına gelince, vurgunun değiştiği anlaşılıyordu. İlişki devam ederken gözlerine perde inmiş gibiydi. Partner takibini katlanılabilir bulmaya yönelik açıklamaların, partner takibinin fark edilmesini zorlaştırdığı anlaşılıyordu.

İlişki içerisinde partnerin “ikinci aile” olarak görülmesi bazı şeyleri görünmez kılıyordu. Erdal: “İlişki içerisindeysem tolere edilebilir. Belirli seviyede haklarımı ihlal edebilir.” diyordu. Özellikle ortak yaşantının yoğunluğu sebebiyle ilişki esnasındaki takip, ilişki sonrasındaki takibe göre daha masum olarak algılanıyordu. Kardelen ise ilişki içerisinde takibin neden tolere edilebilir olduğuna inandığını sevgi ile ilişkilendirerek açıklıyordu: “Sonuçta seviyor ya da değer vermiş bir emek var ortada. Hani bir ilişki var. Bitmesini istemiyor... ya da bir şeyleri kurtarma çabasında. Yanlış bir yolda ama... Yani bir şeyleri kurtarmak için çabalıyor... “. Bu emek ve yaşantının partnerlerin takip edildiğini anlamasını güçleştirdiğine bir anlamda onları kör ettiği görülüyordu. Takip deneyimi olan Eylül ise bu inancı test etmiş benziyordu ve ilişki esnasında takibi fark edemediği için kendini suçluyordu:

“Ya ilişkimiz içinde de bir tık o duygudan dolayı göremiyorsunuz ama şey cümlesini bir kaç kez duymuştum. ‘Ayrıldık-tan sonra yanında başkasını görürsem bunu kaldıramam’ cümlesini çok fazla duymuştum ve hani o duygu anlamında duygunuz çok yüksek olduğunda bunu göremiyorsunuz. O perde dedikleri. Göremiyorsunuz ama sonradan şey dedim yani bunu nasıl fark edemezsin”

Partner ilişkisindeki duygusal bağın yarattığı etkiden dolayı, takip davranışları partnerin kişilik özelliği gibi algılanıyordu. Takip deneyimi olan Işıl bu durumu şöyle açıklıyordu:

“Yani zararlı veya toksik diyebileceğimiz davranışları ilişki içerisindeyken normalmiş gibi geliyor ama ilişki bittikten sonra ne kadar zarar gördüğümü anladığım oldu. Bu yüzden dediğim gibi değerlendiriyorum. İlişki içerisindeyken sanki bunu yapanın bir özelliğiymiş ve karşı tarafın tamamıyla olduğu gibi kabul edilmesi gerektiği düşüncesiyle bunun olumsuz bir şey olmadığı düşünülüyor bence. Ama ilişki bittikten sonra yapılan takip ve bunun farkına varılması durumu açıklıyor. Yani durumu daha sonradan farkına varmamızı sağlıyor bence.”

İlişki sonlandıktan sonra ortaya çıkan takibi tüm katılımcılar “ tehlikeli ve kabul edilemez” buluyordu. Kardelen ilişki sonlandıktan sonra zarar verici boyutların artacağına inanıyordu:

“... ilişki bittikten sonra devam etmesi çok aşırı rahatsız edici bir boyutta. Sonuçta ilişki bitmiş, arkadaşlığın bitmiş. O kişiyle artık görüşmüyorsun. Hiç tanımadığın birinin seni takip etmesiyle aynı hatta belki de daha fazla tedirginlik uyandırıyor. Çünkü senin zayıf noktalarını biliyor. Seni nereden vura-bileceğini biliyor. Ya da zarar verme potansiyeli daha fazla. O yüzden daha tehlikeli bence.”

Katılımcılardan sadece Züleyha ilişki esnasında ve ilişki sonlandıktan sonra takip arasında fark olmadığını belirtiyordu. Bunu “sonuçta her ikisinin de takip olduğuna” ve “hayatına müdahaleyi içerdiği” düşüncesiyle ifade ediyordu. Ama kafasının karışık olduğunu “Devam ederken neden böyle bir şey yapsın. Çünkü zaten onunla birlikte olduğu kişi” şeklinde ifade ediyordu.

Tema 3: “Kaçan Kovalanır”

Bu tema katılımcıların, kadın ve erkek takibinin yapısına yönelik algılarını içermektedir. Katılımcılar kadın ve erkeğin takibinin farklı değerlendirilmesi gerektiğine inanılıyordu. Bu farklılık erkeğin fiziksel gücü ve kadın ve erkeğin toplumsal rolleri ile ilişkili olduğunu ortaya koyuyordu. Erkeğin hem fiziksel olarak güçlü olması, hem de toplum tarafından daha fazla desteklediği inancı, katılımcıları erkeğin takibinin daha “tehlikeli” ve “korkutucu” şekilde tasvir etmesine sebep oluyordu. Öyle ki erkeğin takibi korku uyandıracak senaryoları akla getiriyordu. Işıl “ Okuluma geliyor bir şekilde, yurduma geliyor belki bir silah belki bir bıçak beni yaralıyor. Yani defalarca bunlar geçmişti zihnimden”

diyordu. Eylül ise toplumun “erkek reddedilemez” gibi bir algısının olduğunu ve bu durumun erkeğin takip için cesaretini arttığına inanıyordu. Öte yandan katılımcıların birçoğunun kadının “duygusal” olduğunu, “ilişkide bekleyen” konumda olduğu yönünde tasvirleri vardı. Onlara göre erkekler toplumun desteğiyle bariz şekilde takip ederken kadınlar gizli takip ediyordu. Öte yandan “erkeğin takip etmesinin doğal, kadının takip etmenin anormal” bir durum olduğuna inanılıyordu. Çünkü kadının takip etmesi erkeğin takibine göre daha yanlıştı. Katılımcılardan Eylül de buna inanıyordu: “Kadınlar için utanç verici olduğunu düşünüyorum” Bu yüzden kadının takibini nadir ve nispeten daha zararsız görülen bir durum olarak açıklıyorlardı. Bununla ilgili olarak Kardelen, “En fazla ne yapar [kadın] bir çanta vurur bir şey yapar ama erkek öyle değil yani. Hem fiziksel olarak gücü daha fazla.” şeklinde ifade ediyordu.

Katılımcılardan sadece Erdal kadın ve erkeğin takibinde farklılık görmüyordu. Bu durumu şöyle özetliyordu: “Bence bir fark yok. Çünkü temelde kişisel hak ihlalidir. Yani kişisel alana tecavüz edilmesidir.”

Tema 4: “Açık Kapı Bırakılmamalı”

Bu tema takip eyleminde mağdurun herhangi bir sorumluluğu olup olmadığına ilişkin katılımcıların algılarını içermektedir. Katılımcıların birçoğu takibin başlamasından mağdurun sorumluluğu olmadığına inanıyordu. Kardelen: “Sonuçta ben demiyorum ki gel beni takip et gel beni rahatsız et” diyerek takibin başlamasından mağdurun sorumlu tutulamayacağını ifade ediyordu. Birçoğunun bu konudaki fikirleri benzer gözüküyordu. Ama... Ya bir şekilde takip başlamışsa? İşte o zaman “takip doğru değil”, “hiç tasvip etmediğim şeyler” gibi keskin cümlelerinin peşine bir “ama” takılıyordu. Çünkü takip devam etmesin diye yapılması gereken şeylerin olduğu inanıyorlardı ve takipçiye tüm kapıların kapatılması gerektiğine yönelik tepkiler artıyordu. Birçoğuna göre ilişki sonlandıktan sonra “açık kapı bırakmama” mağdurun elindeydi ve bundan sorumluydu. Parteri incitmemek adına net tepkiler gösterilmesi gerektiğini ve yoksa partnerin takip motivasyonlarını harekete geçirebilme ihtimali olacağını Işıl şöyle anlatıyordu: “Atıyorum hayır diyememe veya iletişim kurarken rahatsız etmeyeyim veya keyfi kaçmasın diye rahatsız olduğu bir şeyi söylememe. Bunun gibi durumlar belki karşı tarafın kendini haklı görmesine sebep olabilir”. Bu sebeplerden katılımcıların birçoğu devam eden bir takibin alevlenmesinde mağdura sorumluluklar yüklüyordu. Örneğin Züleyha “Kesinlikle mesafesini ya da tepkisini veremiyor. Tepkisini oluşturamıyor bu sebeple olmuştur.” diyor ve “O mesafeyi koruması. O tepkiyi göstermesi. Kendini koruyabilmesi... Çünkü

bunları yapmazsa bu iş daha da büyüebilir.” diyerek mağduru kendi güvenliğini sağlamaktan da sorumlu tutulması gerektiğini düşünüyordu. İş büyüyorsa mağdurun daha fazla alevi körüklememesi gerektiği düşüncesiyle Eylül şöyle diyordu:

“Karşı tarafı bunu yapmak için cesaretlendiriyorsunuz. Devam etmesi için. Sonra ipler elden kaçıyor. Yani takip edilen tarafın duygusu bitiyor ama başta ona bir gazladığım için yapması için... Sonra toparlayamıyorsun. Ama ilk başta hiçbir şey yoksa ya da ilişki tamamen duygular bittiğinde bitmişse ve takip eden tarafın tepkilerine hiç tepki vermiyorsa ve görmezlikten sanki hiç duymuyor hiç olmuyormuş gibi yanıt verdiğinde... ya da işte ona açık açık belirttiğinde bak hani ben istemiyorum ve bunlardan rahatsız oluyorum gibi belirttiğinde bence bunu yapmamak da bir sorumluluk.”

Erdal, sorumluluğunun ne nokta olduğunu şu sözlerle dile getiriyordu: “Bir anda kesseydim [iletişimi] belki daha farklı olabilirdi. Bir anda o da benden uzaklaşabilirdi. “ Bu yüzden partneri tarafından takip edildiğini bile bile ilişkiyi sürdürmenin ise “günaha” ortak olmak anlamına geldiği anlaşılıyordu. Bu günaha kaçınmak için İlker şu düşünceyi savunuyordu:

“Eğer kıza engel olmazsam örnek veriyorum. Ben hala şey diyordumdur nasıl diyeyim... Ben hala ona fırsat veriyordumdur. Bana ulaşması için. Ve bana vereceği ya da ne bilim kendine vereceği şeyin günahı bana da geliyordu. Ama her yerden engelliyorsam kısıtlıyorsam bana ulaşmasını engelliyorsam bana bir şey gelmez.”

TARTIŞMA

Bu araştırmada, partner takibi yaşayan kadınların ve erkeklerin, partner takibine dair algılarını ortaya çıkarmak amaçlandı. Elde edilen bulgular, katılımcıların partner takibinin doğru olmadığına inandıklarını ancak hangi koşullarda rasyonelleştirildiklerini anlamamızı sağladı.

Bu çalışmada, katılımcıların tamamı partnerinin (takip eden) patolojik kişilik özelliklerinin takıntı nesnesine dönüştüğüne inanmaktadır. Yani ilişkilerinde kendilerini bir obje gibi gördüklerini ifade etmektedirler. Bu bulgular, partner

takibini açıklayan teorik ve pratik literatürle uyumludur. Örneğin takipçi merkezli yapılan bir nitel araştırma partner takibi gerçekleştiren kişilerin mağduru bir tür “bağımlılık yapan madde olarak” yani bir obje olarak değerlendirdiğini göstermektedir (Flowers vd. 2022). Bu da mağdurların da benzer şekilde hissetmesini açıklamaktadır. Ek olarak İlişkisel hedef takip teorisi (Spitzberg & Cupach, 2014), takipçilerin mağdurları ulaşılması gereken bir hedef, bir obje olarak algıladığını ve hedefine ulaşmak için onları manipüle ettiğini ileri sürmektedir. Bu araştırmanın bulguları destekler şekilde önceki araştırmalar, mağdurların çaresizlik ve korku duygularını sıklıkla yaşadığı (White vd., 2022) ve bu duygularla başa çıkmak için kendini suçlama, felaketleştirme gibi işlevsiz stratejiler kullandığını ortaya koymaktadır (Kraaij, Arensman, Garnefski & Kremers, 2007; Melton, 2007). Bu açıklamalar mağdurların kendilerini sanki bir obje gibi hissetmelerini açıklamaktadır.

Görüşmelerde katılımcıların takibin, ilişki devam ederken doğasında var olduğuna bu nedenle de kabul edilebilir olduğuna inandıkları ortaya çıktı. Ancak ilişki devam ederken normalleştirilen takip davranışları, ilişki sonlandıktan sonra kabul edilemez bulundu. Partner takibinin hem ilişki esnasında hem de ilişki sonlandıktan sonra ortaya çıktığını ileri süren araştırmalar (Ferreira & Matos, 2013; Scott vd., 2019) mevcuttur. Ancak Flowers vd.’ne (2022) göre takip ilişki devam ederken partner şiddeti, ilişki sonlandıktan sonra partner takibi olarak kabul edilmektedir. Birleşik Krallık yasalarına ilişki devam ederken ortaya çıkan takip eyleminin mağdur üzerindeki etkisini yani mağdurun nasıl algıladığını dikkate almaktadır. Bu nedenle partner takibi duruma göre, partneri kontrol etmeye zorlayıcı (coercive control) eylem veya partner takibi olarak görülmektedir (Protection of Freedoms Act, 2012; Sheridan & Davies, 2001). Bu açıklamalar, mevcut araştırmanın bulgularıyla birebir örtüşmektedir. Çünkü katılımcılar, partnerin zorlayıcı davranışları (kıskançlık, güvensizlik gibi) olsa da bir noktaya kadar ilişki devam ederken durumu kabul edilebilir buluyordu. Bu durum ilişki içerisinde bazen partner tarafından kontrol edildiğini anlamanın güç olmasından (Brewster, 2003) bazen de güç ve sevginin bir arada olacağına yönelik inançlarla (Meyer, 1991) ilgili gözükmektedir. İlginçtir ki takip deneyimi olan katılımcılar da benzer algılara sahipti. Mevcut araştırmanın bulguları kişilerin takibi, ilişkiyi kurtarma çabası ve sevgi göstergesi olarak kabul ettikleri yönündeki yaygın mitlerle benzerlik göstermektedir (Logan, 2006; Sinclair, 2012; McKeon vd., 2015; Walker vd., 2006). Bu nedenle mevcut araştırmada katılımcıların ilişki devam ederken ortaya çıkan partner takibinin fark edilemeyeceği veya kabul edilebileceği yönündeki algılarının hatalı inançlar olabileceğini söyleyebiliriz.

Çünkü partnerlerinin kendilerine zarar vermeyecek şekilde takip ettiğine dair inançlar, gerçeklikten uzak olabilir (Scott & Sheridan, 2011; Scott, 2020). Tüm bunlara dayanarak bireylerin devam eden ilişkide takibi normalleştirmesinin (McKeon vd., 2015), partner takibini (özellikle ilişki esnasında) daha fazla tolere edebileceğini; bunun da partner takibinin fark edilmesini zorlaştıracaklarını düşündürmektedir.

Görüşmelerde katılımcılar erkeğin takibini sık karşılaşılan ve tehlikeli, kadının takibini zararsız olarak değerlendirdiler. Dolayısıyla, baş etmede kadınların daha katı önlemler alması gerektiğini savundular. Ayrıca katılımcılar, erkeğin fiziksel gücünün ve toplumsal cinsiyet rollerinin partner takibini pekiştirdiklerine inandıkları görüldü. Bu konuda yapılan kapsamlı bir meta-analiz çalışmasında kadın ve erkeklerin partner takibine dair algılarının genellikle benzer olduğu görülmektedir (Lyndon vd., 2012). Takipçinin genellikle erkek olduğu (Dunlap vd., 2015) ve takipçi kadın ise bunun zarar verici olmadığı (Sheridan vd., 2003) yönündeki algılar toplumsal cinsiyet rol teorisiyle açıklanabilir. Teoriye göre ilişkileri başlatanın ve kovalayan tarafın erkek olduğuna ve toplumun bu görüşü beslemektedir (Frieze vd., 1978). Birçok kültür, erkeği daha güçlü gösterme çabası içerisinde olduğu ve kadınların ilişkiye daha az zarar verdiği yönündeki inançları pekiştirmektedir (Archer, 2000; Kalunta-Crumpton, 2015; Thompson, Dennison & Stewart, 2012). Çünkü erkek mağdur olsa bile kadının mağdur oluşuna göre fiziksel olarak daha fazla güç gösterme potansiyeline sahip olduğuna inanılmaktadır (Fontes, 2007). Erkeğin güçlü oluşuna vurgu yapmak erkeğin tehlikeli oluşuna da vurgu yapmayı içerir. Aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri ile hareket eden kadınların güçsüz olduğuna yapılan vurgular onları çaresizliğe itebilir ve harekete geçmekten alıkoyabilir ve takibin sonlanmasında sorumluluk alınmasını engelleyebilir.

Mağdurun sorumluluğu üzerine yapılan araştırmalarda insanların sebepsiz yere kimsenin kimseyi takip etmeyeceği (bkz. Adil Dünya Hipotezi; Lerner, 1980) algılarıyla mağduru sorumlu tuttuğu görülmektedir. (Chen & Syed Faisal Al-Edros, 2022; Scott vd., 2019; Sheridan vd., 2003). Mevcut araştırmada, mağdurun takip edilmede sorumluluğu olmadığına inanılsa da takibin sonlandırılmasında sorumluluğu olduğuna inanılmaktadır. Ek olarak mağdurun elini kolunu bağlayıp beklemek yerine karşı çıkmayı denemesinin önemine vurgu yapılmaktadır. Çünkü onlar mağdurun tepkilerinin yetersiz olmasından sorumlu olduğuna (Gavin & Scoot, 2016) ve eğer ortak geçmişin hatırına sessiz kalınırsa takipçiyi tetiklemekten de sorumlu olabileceklerine (Scott vd., 2019) inanmaktadırlar. Ayrıca erkeklerin kendilerini güçsüz göstermeleri ataerkil toplumlarda beklenmedik bir algıdır

(Brewster 2003; Sears, 2021). Bu algı, mevcut araştırmada, ortaya çıkan erkeklerin partnerleri tarafından takip edilmesinin ciddiye alınmasına gerek olmadığı; basit önlemlerle takip edilmenin son bulacağı yönündeki inançlarla tutarlıdır. Bu bulgular, partner takibinden en fazla kadınların zarar göreceğine işaret etse de, erkeklerin de mağduriyetlerinin olabileceği göz ardı edilmemelidir. Çünkü insanlar sık karşılaştığı durumları, en kestirme yoldan, doğru ve kabul edilebilir bulma eğilimindedir (Aust & Zillmann, 1996).

Sonuç olarak kadın ve erkeklerin partner takibine dair benzer şekilde algıları olduğu ve bazılarının takibe yönelik hatalı inançlara (örn. takibi sevgi göstergesi olarak görme, kadınların takibini zararsız görme) sahip olduğu görülmektedir. Mevcut araştırmada ilişki devam ederken yaşanan partner takibini fark etmenin zor olduğu; erkeklerin fiziksel gücünü kötüye kullanmasını toplumun desteklediği ve bundan en fazla kadının zarar gördüğü yönünde bir algıya ulaşıldı. Dahası takip edilmekten sorumlu tutulmayan mağdurların, partner takibini sonlandırmada sorumluluğu olduğuna inandıkları keşfedildi. Bu araştırma partnerleri tarafından takip edilen hem erkek hem de kadınların algılarının bir arada incelediği için bu konuya daha geniş bir perspektiften bakmayı sağladığı düşünülmektedir. Ayrıca Türkiye’de yaşayan ve partnerleri tarafından takip edilen katılımcıların algılarının derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

SINIRLILIKLAR VE GELECEK ARAŞTIRMALAR

Takip deneyimi olan bireylerin partner takibine ilişkin algılarını inceleyen bu çalışmanın partner takibinin saklı yönlerine ışık tuttuğunu düşünüyoruz. Bununla birlikte bu araştırmanın bazı sınırlılıkları olduğunu belirtmeliyiz. Birincisi araştırmanın örneklemini, Türkiye’nin çoğunlukla Doğu Anadolu bölgesinden gelen (bir kişi hariç) partner takibi mağduru altı katılımcıdan oluşmaktadır. Dolayısıyla katılımcıların benzer kültürel normlara sahip olmaları muhtemeldir ve Türkiye’nin diğer bölgelerinde sonuçlar farklı olabilir. Ayrıca bu çalışmanın katılımcıları genç yetişkinlerden oluşmaktadır. Dolayısıyla partner ilişkilerinin başlangıcı sayılabilecek ergenlik dönemindeki (Oudeker, Allen, Hessel & Molloy,2015) kişilerle çalışmak, partner takibinin karmaşık yapısının daha iyi anlaşılmasında faydalı olabilir. İkincisi çalışmaya katılan kişiler, nispeten yüksek düzeyde eğitim düzeyine sahip ve takiple ilgili bir katkı sunmak isteyen kişilerden oluşmaktadır. Düşük eğitim düzeyinin, takip edilmedeki risk faktörleri arasında olduğunu (Chopra, Sambrook, McLoughlin, Randles, Palace & Blinkhorn,2022) düşündüğümüzde düşük eğitim düzeyine sahip olan katılımcı grubunda bulgular değişkenlik gösterebilir. Üçüncüsü; bu çalışma partnerleri tarafından takip edilen

katılımcıların algılarını ortaya çıkaran kesitsel bir araştırma olduğundan; elde edilen bulgulardan yola çıkılarak genelleme yapılamaz. Bu konuda yapılacak boylamsal çalışmalar partner takibine dair algılarının farklılaşabileceğini ortaya koyabilir.

POLİTİKA VE UYGULAMALAR İÇİN ÖNERİLER

Partner takibi özellikle ilişki devam ederken anlaşılması güç bir olgudur. Bu araştırma, katılımcıların ilişki devam ederken partner takibini fark edemediklerini ya da tolere ettiklerini ortaya koymaktadır. Bu nedenle önleyici çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Okul ortamları bu açıdan birer fırsattır. Bu araştırmanın örneklemini genç yetişkinlerden oluştuğu için genç yetişkinlerin yaygın olduğu yüksek öğretim kurumlarında rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesi ve bu dönemde flört deneyimi yoğun olduğundan genç yetişkinlere sağlıklı partner ilişkisi konusunda eğitimlerin verilmesi önerilmektedir. Bu çalışmada ortaya çıkan bulgular, partner takibinin kadın ve erkeğin rollerine ve toplumsal normlara göre şekillendiğini göstermektedir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının partner takibiyle birlikte değerlendirilmesi (ör: erkek cinsiyet rollerinin partner takibini pekiştirmesi) önerilmektedir. Çünkü bu değerlendirme kadına yönelik şiddetin önlenmesinde ve takibe yönelik katı önlemlerin alınmasında önemli bir faktördür (Thompson vd., 2012). Ayrıca ailelerin küçük yaşlardan itibaren çocuklarını eşitlikçi bir yaklaşımla yetiştirmesi ileride çocuklarının mağdur ya da takipçi olma olasılığının düşmesine yardımcı olabilir.

Bu araştırmanın sonuçları, katılımcıların mağdurların takibin sonlanmasından sorumlu olduğu yönünde algıya sahip olduğunu gösterdi. Dolayısıyla gelecekte partner takibi mağdurlarını derinlemesine inceleyecek araştırmaların planlanması önerilmektedir. Türkiye’de takip türlerinin tamamını içeren güncel bir kanun çıkarılmış olsa da partner takibine ilişkin ayrı bir başlık açılması gerektiği görülmektedir. Son olarak mevcut çalışmada katılımcıların takibe yönelik algılarını ortaya çıkarmak için nitel araştırma yöntemine başvurulduğundan genel algıyı (takip edilemeyenlerin de dahil olduğu) ortaya çıkarmada partner takibini ölçebilecek araçlara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Gelecekte, partner takibine dair algıları ortaya çıkaracak ölçme araçlarının geliştirilmesi ve partner takibine dair algılarda belirleyici olan değişkenlerle (ör: kişilik özellikleri) ilişkisini ortaya çıkaracak nicel çalışmalar planlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aust, C. F. & Zillmann, D. (1996). Effects of victim exemplification in television news on viewer perception of social issues. *Journalism and Media Communication Quarterly*, 73, 787-803. <https://doi.org/10.1177/107769909607300403>
- Archer, J. (2000). Sex differences in aggression between heterosexual partners: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 126, 651-680. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.126.5.651>
- Backes, B. L., Fedina, L., & Holmes, J. L. (2020). The criminal justice system response to intimate partner stalking: A systematic review of quantitative and qualitative research. *Journal of Family Violence*, 35(7), 665-678. <https://doi.org/10.1007/s10896-020-00139-3>
- Bailey, B., & Morris, M. C. (2018). Longitudinal associations among negative cognitions and depressive and posttraumatic stress symptoms in women recently exposed to stalking. *Journal of Interpersonal Violence*. <https://doi.org/10.1177/0886260518807905>
- Becker, A., Ford, J. V., & Valshtein, T. J. (2021). Confusing stalking for romance: Examining the labeling and acceptability of men's (cyber) stalking of women. *Sex Roles*, 85(1), 73-87. <https://doi.org/10.1007/s11199-020-01205-2>
- Brewster, M. P. (2003). Power and control dynamics in prestalking and stalking situations. *Journal of family violence*, 18(4), 207-217. <https://doi.org/10.1023/A:1024064214054>
- Chen, X. Y., & Syed Faisal Al-Edros, S. D. H. (2022). Perceived Severity of Stalking Behavior and Blame Attributions among Malaysians: The Influence of Prior Relationship, Belief in a Just World, and Dark Tetrad Personality Traits. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 1-16. <https://doi.org/10.1080/10926771.2022.2133653>
- Chopra, J., Sambrook, L., McLoughlin, S., Randles, R., Palace, M., & Blinkhorn, V. (2022). Risk factors for intimate partner homicide in England and Wales. *Health & Social Care in the Community*. <https://doi.org/10.1111/hsc.13753>
- Chung, K. L., & Sheridan, L. (2021). Perceptions of stalking in Malaysia and England: The influence of perpetrator-target prior relationship and personality. *Personality and Individual Differences*, 182, 111064. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.111064>
- Connell, R. (1987). *Gender and power: Society, the person and sexual politics*. Polity Press.
- Creamer, C. J., & Hand, C. J. (2022). Intimate partner stalking/pursuit: a pathophysiology of attachment style. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 66(5), 604-624. <https://doi.org/10.1177/0306624X211010289>
- Cupach W. R. & Spitzberg B. H. (2004). *The dark side of relationship pursuit: From attraction to obsession and stalking*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Denzin, N.K. (1978). *Sociological methods: A sourcebook*. New York, NY: McGraw-Hill
- Dunlap, E. E., Hodell, E. C., Golding, J. M. & Wasarhaley, N. E. (2012). Mock jurors' perception of stalking: The impact of gender and expressed fear. *Sex Roles*, 66, 405-417. <https://doi.org/10.1007/s11199-011-9970-z>
- Dunlap, E. E., Lynch, K. R., Jewell, J. A., Wasarhaley, N. E., & Golding, J. M. (2015). Participant gender, stalking myth acceptance, and gender role stereotyping in perceptions of intimate partner stalking: A structural equation modeling approach. *Psychology, Crime & Law*, 21(3), 234-253. <https://doi.org/10.1080/1068316X.2014.951648>
- Fleming, K. N., Newton, T. L., Fernandez-Botran, R., Miller, J. J., & Burns, V. E. (2012). Intimate partner stalking victimization and posttraumatic stress symptoms in

- post-abuse women. *Violence against women*, 18(12), 1368-1389. <https://doi.org/10.1177/1077801212474447>
- Flowers, C., Winder, B., & Slade, K. (2022). "You Want to Catch the Biggest Thing Going in the Ocean": A Qualitative Analysis of Intimate Partner Stalking. *Journal of interpersonal violence*, 37(7-8), NP4278-NP4314. <https://doi.org/10.1177/0886260520958632>
- Frieze, I., Parsons, J., Johnson, P., Ruble, D., & Zellman, G. (1978). *Women and sex roles: A social psychological perspective*. New York: W. W. Norton.
- Gavin, J., & Scott, A. J. (2016). The influence of the sex of and prior relationship between the perpetrator and victim on perceptions of stalking: A qualitative analysis. *Psychiatry, psychology and law*, 23(5), 716-732. <https://doi.org/10.1080/13218719.2016.1142933>
- Joffe, H., & Yardley, L. (2004). *Content and thematic analysis*. In Research Methods for Clinical Health Psychology. (pp. 56-68). London, Sage.
- Johansen, K. B. H., & Tjørnhøj-Thomsen, T. (2016). The consequences of coping with stalking—Results from the first qualitative study on stalking in Denmark. *International journal of public health*, 61(8), 883-889. <https://doi.org/10.1007/s00038-016-0851-7>
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2022, 4 Ocak). Kadın cinayetlerini durduracağız platformu 2022 Ocak ayı veri raporu.
- Kalunta-Crumpton, A. (2015). Intersections of patriarchy, national origin and immigrant Nigerian women's experiences of intimate partner violence in the United States. *International Journal of Sociology of the Family*, 41(1), 1-29.
- Kraaij, V., Arensman, E., Garnefski, N., & Kremers, I. (2007). The role of cognitive coping in female victims of stalking. *Journal of Interpersonal Violence*, 22(12), 1603-1612. <https://doi.org/10.1177/0886260507306499>
- Logan, T. K. (2010). Research on partner stalking: Putting the pieces together. *Lexington, KY: University of Kentucky, Department of Behavioral Science & Center on Drug and Alcohol Research*.
- Logan, T. K. (2020). Examining stalking experiences and outcomes for men and women stalked by (ex) partners and non-partners. *Journal of Family Violence*, 35(7), 729-739. <https://doi.org/10.1007/s10896-019-00111-w>
- Logan, T. K. (2022). Examining stalking assault by victim gender, stalker gender, and victim-stalker relationship. *Journal of Family Violence*, 37, 87-97. <https://doi.org/10.1007/s10896-020-00221->
- Logan, T. K., & Walker, R. (2019). The impact of stalking-related fear and gender on personal safety outcomes. *Journal of Interpersonal Violence*, 36, 13-14. <https://doi.org/10.1177/0886260519829280>
- Logan, T. K., & Walker, R. T. (2010). Civil protective order effectiveness: Justice or just a piece of paper?. *Violence and Victims*, 25(3), 332-348. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.25.3.332>
- Logan, T. K., Shannon, L., Cole, J., & Swanberg, J. (2007). Partner stalking and implications for women's employment. *Journal of interpersonal violence*, 22(3), 268-291. <https://doi.org/10.1177/0886260506295380>
- McKeon, B., McEwan, T. E., & Luebbbers, S. (2015). "It's not really stalking if you know the person": Measuring community attitudes that normalize, justify and minimise stalking. *Psychiatry, Psychology and Law*, 22(2), 291-306.
- McKeon, B., Mullen, P. E., & Ogloff, J. 34-item Stalking Attitudinal Questionnaire. (Unpublished)

- Melton, H. C. (2007). Stalking in the context of intimate partner abuse: in the victims' words. *Feminist Criminology*, 2(4), 347-363. <https://doi.org/10.1177/1557085107306517>
- Meriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev.), Nobel.
- Meyer, J. (1991). *Power and love: Conflicting conceptual schemata*. In Davis, K., Leijenaar, M., and Oldersma, J. (eds.), *The Gender of Power*, Sage, Newbury Park, CA, pp. 21-41
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2019). *Nitel veri analizi genişletilmiş kaynak kitap*. (3.Baskı) (Çev. S. Akbaba Altun ve A. Ersoy). Pegem.
- Mohandie, K., Meloy, J., McGowan, M., & Williams, J. (2006). The RECON typology of stalking: Reliability and validity based upon a large sample of north American stalkers. *Journal of Forensic Science*, 51 (1), 147-155. <https://doi.org/10.1111/j.1556-4029.2005.00030.x>
- Mullen, P.E., Pathé, M. & Purcell, R. (2009). *Stalkers and Their Victims*. (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- National Institute of Justice (NIJ) (1996). Domestic violence, stalking, and antistalking legislation: An annual report to congress under the Violence Against Women Act. Washington, DC: U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs. National Institute of Justice.
- Oudekerk, B. A., Allen, J. P., Hessel, E. T., & Molloy, L. E. (2015). The cascading development of autonomy and relatedness from adolescence to adulthood. *Child development*, 86(2), 472-485. <https://doi.org/10.1111/cdev.12313>
- Patton, C. L., Nobles, M. R., & Fox, K. A. (2010). Look who's stalking: Obsessive pursuit and attachment theory. *Journal of Criminal Justice*, 38(3), 282-290. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2010.02.013>
- Patton, Q. M. (2014) *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (S. B. Demir ve M. Büttün, Çev.). Pegem Akademi.
- Roberts, A., & Dziegielewski, S. (1996). Assessment typology and intervention with the survivors of stalking. *Aggression and Violent Behavior*, 1(4), 359-368. [https://doi.org/10.1016/S1359-1789\(96\)00011-0](https://doi.org/10.1016/S1359-1789(96)00011-0)
- Scott, A. J. (2020). *Stalking: How perceptions differ from reality and why these differences matter*. In R. Bull & I. Blandón-Gitlin (Eds.), *The Routledge international handbook of legal and investigative psychology* (pp. 238-254). Routledge.
- Scott, A. J., Duff, S. C., Sheridan, L., & Rajakaruna, N. (2019). The influence of contextual information regarding the breakdown of relationships and perpetrator/target sex composition on perceptions of relational stalking. *Psychology, Crime and Law*, 25(4), 364-380. <https://doi.org/10.1080/1068316X.2018.1529231>
- Sears, K. P. (2021). Cultural beliefs related to intimate partner violence help-seeking among African College Women. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 30(7), 972-989. <https://doi.org/10.1080/10926771.2021.1912874>
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for information*, 22(2), 63-75. <https://doi.org/10.3233/EFI-2004-22201>
- Sheridan L., Scott A. J., Roberts K. (2016). Young women's experiences of intrusive behavior in 12 countries. *Aggressive Behavior*, 42, 41-53. <https://doi.org/10.1002/ab.21604>
- Sheridan, L., & Davies, G. M. (2001). What is stalking? The match between legislation and public perception. *Legal and Criminological Psychology*, 6(1), 3-17. <https://doi.org/10.1348/135532501168163>

- Sheridan, L., & Roberts, K. (2011). Key questions to consider in stalking cases. *Behavioral Sciences & the Law*, 29(2), 255-270. <https://doi.org/10.1002/bsl.966>
- Sheridan, L., Arianayagam, J., & Chan, H. C. (2019). Perceptions and experiences of intrusive behavior and stalking within a culture. *Psychology, Crime and Law*, 25(4), 381-395. <https://doi.org/10.1080/1068316X.2018.1529233>
- Sheridan, L., Gillett, R., Davies, G. M., Blaauw, E., & Patel, D. (2003). 'There's no smoke without fire': Are male ex-partners perceived as more 'entitled' to stalk than acquaintance or stranger stalkers?. *British Journal of Psychology*, 94(1), 87-98. <https://doi.org/10.1348/000712603762842129>
- Sinclair, H. C. (2012). Stalking myth-attributions: Examining the role of individual and contextual variables on attributions in unwanted pursuit scenarios. *Sex roles*, 66(5), 378-391. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9853-8>
- Spitzberg, B. & Cupach, W. (2007). The state of the art stalking: Taking stock of the emerging literature. *Aggression and Violent Behavior*, 12, 64-86. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2006.05.001>
- Spitzberg, B. H., Cupach, W. R., Ciceraro, L. D. (2010). Sex differences in stalking and obsessive relational intrusion: Two meta-analyses. *Partner Abuse*, 1, 259- 285. <https://doi.org/10.1891/1946-6560.1.3.259>
- Spitzberg, B., Cupach, W. (2014). *The dark side of relationship pursuit: From attraction to obsession and stalking*. New York, NY: Routledge
- Thompson, C. M., Dennison, S. M., & Stewart, A. (2012). Are female stalkers more violent than male stalkers? Understanding gender differences in stalking violence using contemporary sociocultural beliefs. *Sex Roles*, 66(5), 351-365. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9911-2>
- Tjaden, P., & Thoennes, N. (2000). Extent, nature and consequences of intimate partner violence (NCJ 181867). Washington, DC: National Institute of Justice, Office of Justice Programs, U.S. Department of Justice.
- Walker, R., Logan, T. K., Cole, J., & Shannon, L. (2006). *Partner stalking: How women respond, cope, and survive*. Springer Publishing Company
- West, C. (2016). African immigrant Women and intimate partner violence: A systematic review. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 25(1), 417. <https://doi.org/10.1080/10926771.2016.1116479>
- White, E., Longpre, N., & Stefanska, E. B. (2022). Stalking behaviors presented by ex-intimate stalkers: A victim's perspective. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(7-8), NP5074-NP5093. <https://doi.org/10.1177/0886260520934429>
- Yardley, L. (2000). Dilemmas in qualitative health research. *Psychology & Health*, 15(2), 215-228. <https://doi.org/10.1080/08870440008400302>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Zona, M. A., Sharma, K. K., & Lane, J. (1993). A comparative study of erotomaniac and obsessional subjects in a forensic sample. *Journal of Forensic Sciences*, 38, 894-903. <https://doi.org/10.1520/JFS13486J>